Notitie

Opdrachtgever: M. de Heer, gemeente Amsterdam
Auteur: G. Bakker, R.A. de Boer

Betreft: Quick scan beschermde flora en fauna Sloterpark-Oost
Projectnummer: 1779
Datum: 11 mei 2018
Status: DEFINITIEF

bSR Bureau Stadsnatuur
bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

De Gemeente Amsterdam heeft een nieuw inrichtingsplan voor het oostelijk deel van het Sloterpark opgesteld met als doel om achterstallig onderhoud uit te voeren en het park op te waarderen. Belangrijke issues zijn herstel van bosvakken (dunnen en veiligheid) en aanpakken van de wateroverlast. Ook worden geleidelijke overgangen (mantels) gerealiseerd tussen de bosvakken en het gras/water. Deze quick scan beschermde flora en fauna moet inzichtelijk maken welke soorten last kunnen hebben van de voorgenomen activiteiten, welk aanvullend onderzoek in dat verband nodig is, welke mitigerende maatregelen al kunnen worden geïmplementeerd en welke juridische restricties aan het werk verbonden kunnen zijn.

Figuur 1. Ligging van het plangebied.

Methodiek

Aan de hand van verspreidingsatlassen is een voorstudie gedaan om zicht te krijgen op de regionale verspreidingsgegevens van beschermde flora en fauna, zodat duidelijk was met welke in soorten in het veld rekening gehouden diende te worden. Een overzicht van geraadpleegde literatuur is vermeld onderaan deze notitie.

In de ochtend van 21 februari 2018 hebben twee ecologen alle potenties voor soorten en structuren die vanuit de hieronder genoemde kaders relevant zijn worden geïnventariseerd. Daarbij is naar de volgende aspecten en hun potenties gekeken:

- groeiplaatsen van beschermde plantensoorten;
- oppervlaktewater voor beschermde mollusken;
- oppervlaktewater voor beschermde vissen;
- oppervlaktewater voor beschermde amfibieën;
- landhabitats voor beschermde amfibieën;
- landhabitats voor beschermde reptielen;
- nestlocaties en andere beschermde rustplaatsen voor vogels;
- jaarrond beschermde nestlocaties en rustplaatsen van vogels;
- alle mogelijke functionaliteiten voor vleermuizen (boomholten, vliegroutes);
- alle mogelijke functionaliteiten voor overige zoogdieren.

Tevens is de lokale status van bepaalde soorten gecontroleerd aan de hand van waarnemingsgegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF).
Aansluitend is gekeken of de voorgenomen activiteiten conflicteren met verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming onderdeel soortenbescherming en gebiedsbescherming, alsmede naar de potentiële rol van het gebied in het Natuurnetwerk Nederland

Resultaten

Flora

Er zijn geen potentiële groeiplaatsen van strikt beschermde plantensoorten in het plangebied aangetroffen. Raadpleging van de NDFF leverde oude waarnemingen op van enkele bijzondere soorten zoals Gulden sleutelbloem *Primula veris* en Bosaardbei *Fragaria vesca*. Het betreft in alle gevallen soorten die hier zijn verwilderd na aanvoer als sier-/tuinplant (zie ook https://www.verspreidingsatlas.nl) en/of soorten die per 1 januari 2017 geen beschermde status meer hebben onder de Wnb. Omdat sprake is van verwilderde tuinplanten en niet van wilde planten in hun natuurlijke areaal, is de vigerende Gedragscode in het kader van de Flora- en faunawet *niet* (verplicht) van toepassing indien exemplaren van deze soorten worden aangetroffen, ondanks een eventuele voormalige beschermde status onder de Flora- en faunawet (Gulden sleutelbloem was vermeld in AmvB tabel 2).

Weekdieren

Op grond van verspreidingsinformatie en ecologische voorkeuren zijn geen strikt beschermde weekdieren te verwachten in het plangebied. Hoewel Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*, een waterslak, op basis van verspreidingsgegevens op de locatie van het plangebied zou kunnen opduiken, is het watermilieu thans ongeschikt voor deze soort: er is geen sprake van een door deze soort geprefereerde veenbodem en de als habitat vereiste structuurrijke drijfbladvegetatie komt in het plangebied niet voor.

Libellen

Op grond van verspreidingsinformatie en ecologische voorkeuren zijn geen strikt beschermde libellen en juffers te verwachten in het plangebied.

Dagvlinders

In Amsterdam is sinds enkele jaren een populatie Iepenpage *Satyrium w-album* bekend, op korte afstand van het plangebied. De waarnemingen doen vermoeden dat deze moeilijk waarneembare soort op alle plaatsen in Amsterdam waar Iepen staan te verwachten is. Aan de zuidkant van het plangebied is een cluster van zeven Iepen aanwezig waar de soort op voor zou kunnen komen maar ook centraal zijn tientallen Huntindon-iepen *Ulmus x hollandica* 'Vegeta' aanwezige als padbegeleidende bomen. Iepenpage is strikt beschermd conform

Wnb artikel 3.10. Populaties van overige strikt beschermde soorten dagvlinders of populaties van dagvlindersoorten met een Rode-Lijststatus zijn in het plangebied niet te verwachten.

Vissen

Op grond van de karakterisieken van het water- en oevermilieu van de Sloterplas is het voorkomen van beschermde vissoorten in het plangebied uitgesloten. Onder de Flora- en faunawet waren de in Amsterdam voorkomende Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*, Bittervoorn *Rhodeus amarus* en Rivierdonderpad *Cottus perifretum* beschermd. Het oevermilieu van de Sloterplas voldoet niet aan de doorgaans door deze soorten geprefereerde situatie; ondiep water met een rijke onderwater- en oevervegetatie. De Sloterplas is voor deze soorten te diep en mist een structuurrijke oevervegetatie onder water. Rivierdonderpad prefereert een waterbodem met (stort)stenen als schuilplaats. Voor zover zichtbaar (het doorzicht was goed ten tijde van het bezoek) was er van enige bruikbare structuren op de bodem dichtbij de oever nauwelijks sprake. Daarnaast is vanaf 2014 al melding gemaakt van de aanwezigheid van Zwartbekgrondel *Neogobius melanostomus* in de Sloterplas (bron: NDFF, een soort waar populaties van de Rivierdonderpad slecht tegen kunnen (*cf.* Spikmans *et al.* 2009). Om bovengenoemde redenen is het aannemelijk dat de soort ontbreekt. Omdat er derhalve geen sprake is van wettelijk beschermde vissoorten is het niet verplicht om ten aanzien van de visfauna te werken volgens de Gedragscode in het kader van de Flora- en faunawet.

Amfibieën

In het plangebied zijn alleen potenties gevonden voor algemeen voorkomende amfibieën zonder strikt beschermde status. In Amsterdam komt de Rugstreeppad *Epidalea calamita* (strikt beschermd conform Wnb artikel 3.5) voor. De huidige situatie in het plangebied is voor deze soort ongeschikt; er is geen vergraafbare grond of zand voor de dagrust en overwintering aanwezig en zeer ondiep, visvrij en onbeschut gelegen water ten behoeve van de voortplanting is evenmin voorhanden. Het is daarom niet aannemelijk dat zich onder deze omstandigheden een populatie zal vestigen.

Reptielen

In de omgeving van het plangebied is één waarneming gedaan van Ringslang *Natrix helvetica* (strikt beschermd conform Wnb artikel 3.5). De huidige staat van het oevermilieu van de Sloterplas in het planbied doet niet vermoeden dat er sprake is van een populatie of een structureel voorkomen anderszins. Een situatie met door deze soort geprefereerde structuurrijke oevervegetatie van Riet met schuilmogelijkheden in de vorm van overjarige vegetatie en boomstronken, broeihopen t.b.v. de voortplanting en voldoende zonnige plekken met directe toegang tot het water, ontbreekt momenteel. Het voorkomen van overige soorten reptielen in het plangebied is uitgesloten.

Vogels

In het plangebied komt vrijwel zeker een groot aantal broedende vogels voor, verdeeld over meer dan 20 soorten. Het betreft vrijwel uitsluitend algemene tot zeer algemene broedvogels die in groengebieden in heel Nederland voorkomen. Er komen enkele soorten in de omgeving van het plangebied voor waarvan het nest en de functionele leefomgeving rond het nest jaarrond beschermd zijn (Tabel 1).
De Blauwe reiger *Ardea cinerea* heeft een kolonie aan de overzijde van de Sloterplas; deze kwam niet recent voor als broedvogel in het plangebied. Waarnemingen in de NDFF vormden geen aanwijzing dat er recent sprake is geweest van broedgevallen van Sperwer *Accipiter nisus*, Havik *Accipiter gentilis*, Buizerd *Buteo buteo*, Boomvalk *Falco subbuteo* of Ransuil *Asio otus* in het plangebied. Dit zijn soorten waarvan de aanwezigheid van een territorium had moeten opvallen, zeker gezien de beperkte oppervlakte van potentieel geschikte plaatsen in het plangebied. Dat er actief op deze soorten is gelet in de omgeving de afgelopen jaren bewijzen clusters van waarnemingen op andere plaatsen in het Sloterpark, buiten het plangebied.
Havik is eerder door Bureau Stadsnatuur broedend aangetroffen op een eiland in de Sloterplas, tegenover het plangebied. Deze soort is schuw en broedt doorgaans op plaatsen waar de nestboom niet frequent wordt benaderd door mensen en honden (zoals op het eiland in kwestie het geval is). Het bekeken deel van het Sloterpark wordt voor deze soort te druk geacht. Dat geldt ook met betrekking tot Buizerd en Sperwer (beide

soorten die meestal zelf een nest bouwen): de hoge padendichtheid, de mate van betreding en de daarmee gepaard gaande verstoringsdruk zijn vrijwel zeker te hoog.
Dat geldt waarschijnlijk ook voor de Ransuil, die afhankelijk is van oude nesten van andere soorten in dicht struikgewas of zeer dichte bospercelen, bij voorkeur met naaldhout. Daarnaast prefereert deze soort een broedplaats in de nabijheid van een geschikt foerageergebied (open grasland en bermen met voldoende muizen). Van een dergelijke situatie is in het bekeken deel van het Sloterpark geen sprake. Bovendien is de soort gevoelig voor predatie door de frequent in het gebied voorkomende Havik en Bosuil *Strix aluco*.
Boomvalk is eerder territoriaal aangetroffen in de omgeving maar eveneens buiten het plangebied. Vestiging in een willekeurig oud nest van Zwarte kraai *Corvus corone*, bijvoorbeeld aan de Oostoever, is echter niet uitgesloten. Deze soort is gebleken zich in urbaan gebied op frequent door mensen bezochte plaatsen te vestigen en kan zich daar goed verstoppen tussen het loof hoog in boomkronen en is daar veel minder gevoelig voor verstoring dan de overige genoemde soorten.
Het veldbezoek op 21 februari 2018 leverde geen verdachte nesten op waarvan kon worden vermoed dat deze eerder werden gebruikt door een van de genoemde soorten. Daarbij moet worden aangetekend dat een recente storm eventuele nesten verloren heeft kunnen laten gaan.

Tabel 1. Vogelsoorten met jaarrond beschermd nest en verwacht gebiedgebruik Sloterpark-Oost.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	beschermde status	Rode Lijst-status	potenties
Blauwe reiger	*Ardea cinerea*	Wnb 3.1, kolonies zijn jaarrond beschermd		Foerageergebied
Sperwer	*Accipiter nisus*	Wnb 3.1, jaarrond beschermd nest		Foerageergebied
Havik	*Accipiter gentilis*	Wnb 3.1, jaarrond beschermd nest		Foerageergebied
Buizerd	*Buteo buteo*	Wnb 3.1, jaarrond beschermd nest		Foerageergebied
Boomvalk	*Falco subbuteo*	Wnb 3.1, jaarrond beschermd nest	Kwetsbaar	Foerageergebied Potentieel broedgebied
Ransuil	*Asio otus*	Wnb 3.1, jaarrond beschermd nest		Foerageergebied

Zoogdieren

Voor wat betreft de grondgebonden zoogdiersoorten leverde de NDFF één oude waarneming op (van voor 1992) van Boommarter *Martes martes* in het Sloterpark. Hoewel als zeker gevalideerd, kon de betrouwbaarheid van de waarneming niet worden achterhaald. Er zijn geen recente waarnemingen van deze soort bekend uit het plangebied maar Goverse & Tmmermans (2017) geven een overzicht van 25 waarnemingen van Boommarter in Amsterdam, waarvan de meeste van recente data, waaruit blijkt dat de soort in heel Amsterdam zou kunnen verschijnen. Op grond van het veldbezoek wordt de kans uiterst klein geacht dat zich momenteel een populatie van deze soort in het plangebied kan ophouden vanwege het beperkte aanbod van geschikte boomholten en takkennesten. Hoewel de populatie van deze soort in Nederland wel fors is gegroeid, levert de ligging van dit deel van het park en het intensieve gebruik van dit deel door mensen, nogal wat beperkingen op voor de soort (vrijwel alle waarnemingen in de omgeving betreffen verkeersslachtoffers, wat de kwetsbaarheid van zwervende exemplaren in het stedelijk milieu onderstreept).
Goverse & Timmermans (2017) vermelden 11 waarnemingen van Steenmarter waarvan er vijf op korte afstand van het plangebied zijn gedaan. Ook voor deze soort geldt dat het plangebied weliswaar kan worden gebruikt als foerageergebied, maar dat van een populatie (voortplanting) in dit deel van het Sloterpark waarschijnlijk geen sprake is, bij gebrek aan bruikbare schuilplaatsen. Deze zouden zich wel in gebouwen in de omgeving kunnen bevinden.
In Noord-Holland zijn de marterachtigen Wezel *Mustela nivalis,* Hermelijn *M. erminea* en Bunzing *M. putorius* strikt beschermd onder de Wnb. Het voorkomen in het plangebied kan niet worden uitgesloten. De kans dat zich van deze soorten een voortplantingsplaats in het plangebied bevindt is echter klein; op de meeste plaatsen ontbreekt een structuurrijke onderbegroeiing met takkenrillen e.d. waar de dieren een hol in kunnen maken (alle zijn bodembewoners). De plekken die hiervoor wel geschikt zijn, zijn klein en liggen geïsoleerd in bosvakken omringd door verder ongeschikte gazons. De effecten van werkzaamheden op deze soorten zijn vrijwel zeker minimaal.

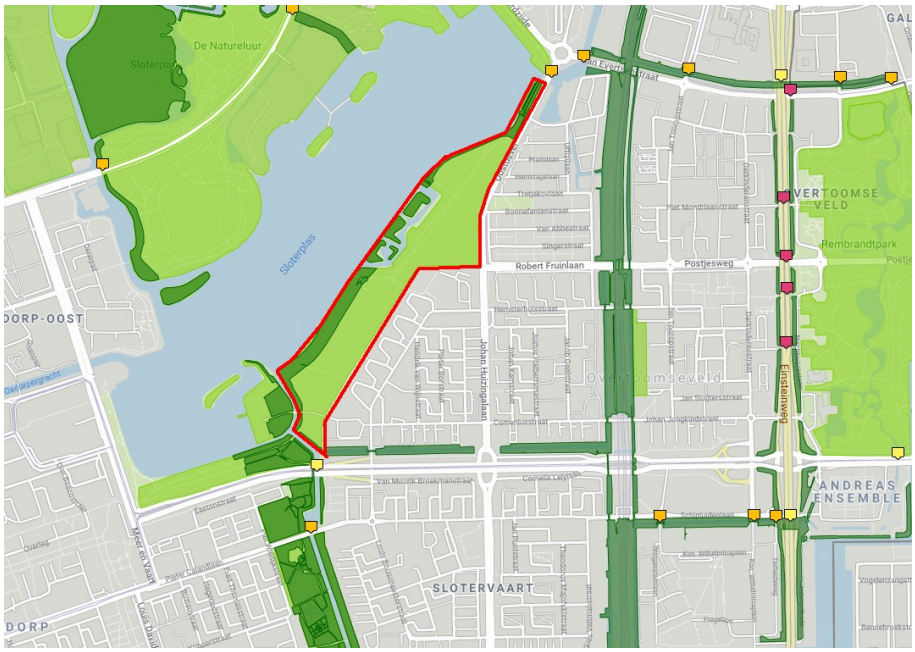
Op grond van de habitatkarakteristieken is het voorkomen van de strikt beschermde Waterspitsmuis *Neomys fodiens* en Noordse Woelmuis *Microtus oeconomus arenicola*, die plaatselijk in Amsterdam en regio zijn aangetroffen, uitgesloten.
In het plangebied komen overige grondgebonden zoogdiersoorten voor in de vorm van onder meer Egel *Erinaceus europaeus*, Huisspitsmuis *Crocidura russula*, Konijn *Oryctolagus cuniculus* en Mol *Talpa europaea*. Voor al deze soorten geldt de wettelijke zorgplicht, ondanks dat ze zijn vrijgesteld van verbodsbepalingen in de Wnb.
Wat vleermuizen betreft heeft het plangebied wel potenties voor verschillende soorten. Op basis van de structuur van het groen mag worden verondersteld dat het park een noord-zuid georiënteerde vliegroute vormt voor verschillende soorten vleermuizen (Tabel 2). Daarnaast mag worden aangenomen dat de oeverzone van de Sloterplas een essentieel foerageergebied kan vormen voor deze soorten. Raadpleging van de NDFF leverde een beperkt aantal vleermuiswaarnemingen op; er is geen verblijfplaats van enige soort in het plangebied gedocumenteerd. Vermoedelijk zegt dat eerder iets over het gebrek aan onderzoek dan aan het ontbreken van soorten. De enige aanwijzing voor gebruik van bomen als verblijfplaats ligt in de melding van enkele territoriale exemplaren van de Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* in de omgeving van het plangebied. Deze soort gebruikt vooral schorsspleten van oude bomen, waarvan er verspreid door het park tientallen zijn aangetroffen (bijvoorbeeld de 38 jaar oude Wilgen *Salix alba*, boomnummers 390842, 390751 en aangrenzende exemplaren, maar ook een Zomereik *Quercus robur* zonder nummer in een bosvak aan de zuidkant van het park).

Tabel 2. Vleermuissoorten waarvoor Sloterpark-Oost een potentieel leefgebied vormt.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	beschermde status	Rode-Lijststatus	functie plangebied
Watervleermuis	*Myotis daubentonii*	Wnb 3.5	-	Foerageergebied, vliegroute
Meervleermuis	*Myotis dasycneme*	Wnb 3.5	-	Foerageergebied, vliegroute
Rosse vleermuis	*Nyctalus noctula*	Wnb 3.5	Kwetsbaar	Foerageergebied, vliegroute
Gewone dwergvleermuis	*Pipistrellus pipistrellus*	Wnb 3.5	-	Foerageergebied, vliegroute
Ruige dwergvleermuis	*Pipistrellus nathusii*	Wnb 3.5	-	Rustplaats, foerageergebied, vliegroute
Laatvlieger	*Eptesicus serotinus*	Wnb 3.5	Kwetsbaar	Foerageergebied, vliegroute

Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam

Via https://maps.amsterdam.nl/ecopassages is gekeken of en in welke mate het plangebied deel is van de hoofdgroenstructuur van de gemeente Amsterdam. Het gehele plangebied is hier onderdeel van. Daarnaast is de oeverzone van de Sloterplas gekwalificeerd als ecologische structuur.

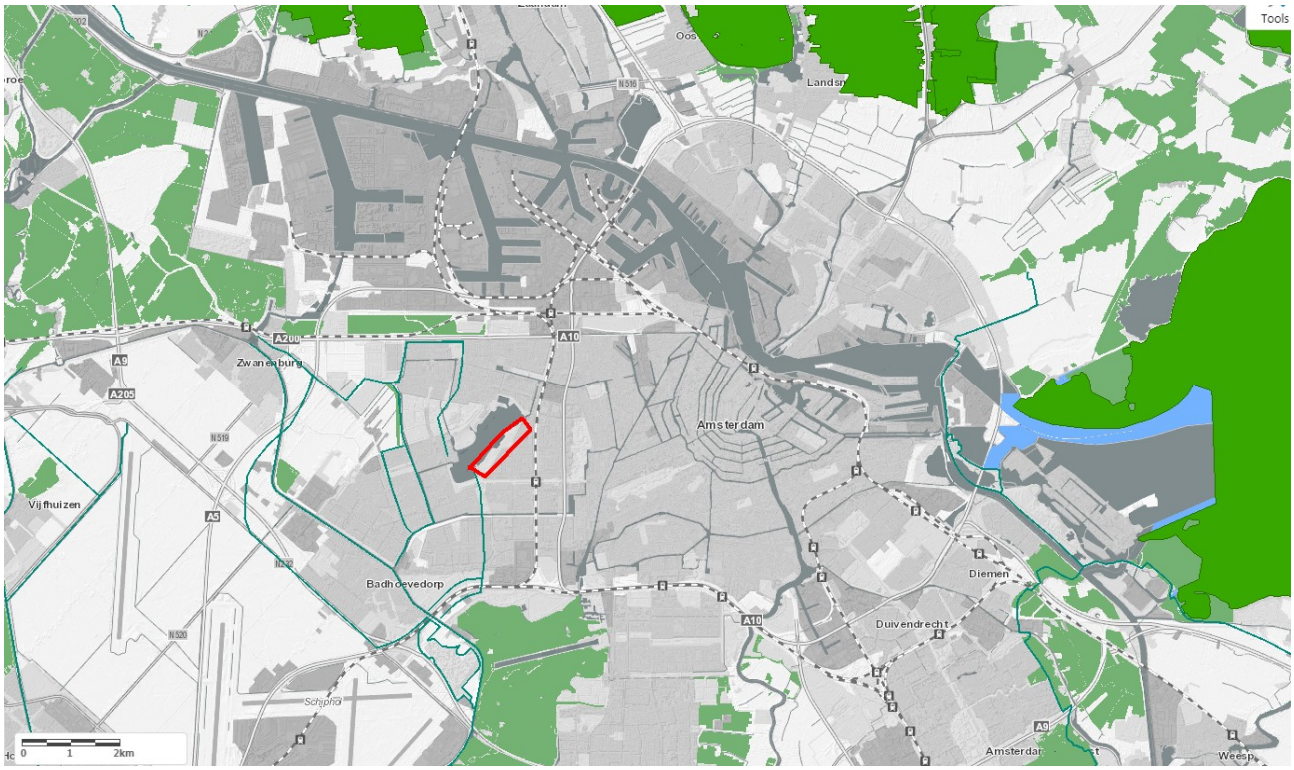

Figuur 2. Ligging plangebied binnen hoofdgroenstructuur en ecologische structuur (donkergroen) gemeente Amsterdam.

De oostoever van de Sloterplas vormt een groene corridor in een gebied dat wordt gedomineerd door bebouwing en infrastructuur. Ecologische knelpunten liggen vooral aan de noordkant en oostkant waar de aansluiting op groengebieden in de omgeving beperkt is en oevers die aansluiten op het gebied nauwelijks dekking bieden aan grondgebonden gewervelde en ongewervelde dieren. Aan de zuidkant is de Oostoever van de Sloterplas verbonden met de Slotervaart en is meer structuur aanwezig. Aan de westkant vormt de Sloterplas zelf een barrière.
De werkzaamheden hebben niet tot gevolg dat de kenmerken van het park en de hierin voorkomende ecologische waarden worden aangetast. Het gaat alleen om een dunning van het bestaand bos, aanpak van wateroverlast en het maken van geleidende overgangen tussen bos en gras/gazon. Hierbij blijven bijzondere ecologische elementen gespaard

Natura 2000 & Natuurnetwerk Nederland

Binnen een straal van 3 km bevinden zich geen Natura 2000-gebieden. Op ca 2,5 km bevindt zich het Amsterdamse Bos, dat deel is van Natuurnetwerk Nederland. Verder bevindt zich een groengebied ten noorden van de A200. Het plangebied is grotendeels omsloten door stedelijk gebied. Om die reden kan worden gesteld dat een externe werking naar enig Natura 2000-gebied of NNN-gebied in relatie tot de voorgenomen activiteiten in het plangebied is uitgesloten.

Figuur 3. Ligging plangebied ten opzichte van Natura 2000 (donkergroen) en resterend Natuurnetwerk Nederland (lichtgroen) (Bron: https://maps.noord-holland.nl/GeoWeb51HTML5/index.html?viewer=dataportaal).

Invasieve exoten

Tijdens de quick scan zijn geen waarnemingen gedaan van invasieve exoten als Japanse duizendknoop. Daarbij moet worden opgemerkt dat een voorkomen niet volledig is uitgesloten vanwege de datum van het bezoek. Van grote 'haarden' van deze soort of andere ongewenste soorten was echter geen sprake. Zoals eerder aangegeven komt in de Sloterplas waarschijnlijk een populatie van de Zwartbekgrondel voor, welke als invasieve exoot kan worden beschouwd.

Conclusies

In het plangebied zijn potenties aangetroffen voor enkele strikt beschermde soorten:

- Iepenpage
- Boomvalk
- Ruige dwergvleermuis
- overige vleermuissoorten

Omdat het onduidelijk is in hoeverre deze soorten daadwerkelijk afhankelijk zijn van het plangebied wordt aanvullend veldonderzoek aanbevolen.

Aanbevelingen

1. In geval van kap van Iepen wordt mogelijk beschermd leefgebied van de Iepenpage aangetast. Gemeente Amsterdam heeft derhalve besloten de meeste Iepen te sparen. Daarom is geen aanvullend onderzoek nodig naar de Iepenpage. Wel wordt aanbevolen om vóór de start van de werkzaamheden een ecologisch deskundige de voor de soort geschikte bomen te laten inventariseren en markeren, zodat duidelijk is dat deze niet gekapt worden.

2. Boomvalken zijn opportunistische gebruikers van oude kraaiennesten in hoge bomen. De quick scan gaf geen zekerheid over de status van deze soort in dit deel van het Sloterpark, de NDFF wijst op regelmatig voorkomen van nesten in de omgeving. Daarom wordt aanbevolen om het plangebied te controleren op aanwezigheid van een bezet nest in de daarvoor geschikte periode (juli-begin augustus). Wanneer hoge bomen met kraaiennesten op voorhand worden gespaard van werkzaamheden, is aanvullend onderzoek niet nodig.

3. Gemeente Amsterdam heeft besloten om alle voor vleermuizen geschikte bomen met holtes en scheuren te sparen van de werkzaamheden. Aanvullend vleermuisonderzoek is daarom niet nodig. Een ecologisch deskundige zal de in dit verband waardevolle bomen markeren zodat deze kunnen worden behouden.

4. Aansluitend daarop heeft het plangebied voldoende potentie als vliegroute en essentieel foerageergebied voor andere soorten vleermuizen. Hoewel de NDFF suggereert dat er weinig potenties zijn voor vleermuizen, kan op basis van het veldbezoek worden gesteld dat intensiever gebiedsgebruik door andere soorten dan alleen de Ruige dwergvleermuis onvoldoende is uitgesloten. Daarom wordt nader onderzoek aanbevolen.

5. Het plangebied heeft grote potentie als broedgebied voor vogels. Gelet op de oppervlakte en dekking die het gebied biedt, mag worden aangenomen dat zich in de periode maart tot en met augustus een groot aantal bezette nesten in het park bevindt. Bezette vogelnesten mogen niet worden verstoord of weggenomen. Dat betekent dat werkzaamheden aan bomen en in bospercelen per definitie buiten de genoemde maanden moeten plaatsvinden.

6. Het voorkomen van Bunzing, Wezel en Hermelijn is niet volledig uitgesloten. Potentiële verblijfplaatsen in de vorm van takkenrillen en boomstobben kunnen tijdens de werkzaamheden eenvoudig worden ontzien. Aanvullend onderzoek naar deze soorten is dan niet nodig.

Kansen

In relatie tot de voorgenomen plannen kunnen op basis van deze quick scan alvast de volgende aanbevelingen worden gedaan:

- Handhaaf zoveel mogelijk bomen met natuurlijke diepe holten. In gevallen waar het noodzakelijk lijkt om een grote boom met een slechte conditie omwille van veiligheidsrisico's te verwijderen, is kandelaberen/aftoppen van de kroon soms een goede oplossing om het risico weg te nemen en het ecologisch potentieel van de boom(holte) toch in stand te houden.

- Ook in geval van dunning wordt aanbevolen om bomen met zichtbare diepe (>10cm) holten in de stam zoveel als mogelijk te laten staan en deze hoogstens te kandelaberen. Na dunning kan het vele jaren duren voordat bosvakken weer potentieel hebben voor vleermuizen en grotere holenbewonende vogels als Bosuil. Dit ondervangen door middel van vleermuis- en vogelkasten moet slechts als noodgreep worden gezien.

- Tijdens het veldbezoek viel op dat de bosondergroei op veel plaatsen weinig structuurrijk is en daarmee minder aantrekkelijk voor kleine grondgebonden zoogdieren en vogels. Daarom wordt sterk aanbevolen om materiaal dat als gevolg van dunning zou worden afgevoerd (deels) te verwerken in takken- en stammenrillen. Daarmee wordt enerzijds een aantrekkelijker leefmilieu voor dieren in bosvakken (muizen, spitsmuizen, Egel, Gewone pad, etc.) gecreëerd, en anderzijds worden deze daardoor minder toegankelijk voor honden en personen.

- Let bij herinrichting op het belang van donkere plaatsen. Deze kunnen van belang zijn voor onder andere vleermuizen en grondgebonden zoogdieren als Egel. Houd hier bij het plaatsen van nieuwe verlichting rekening mee, bijvoorbeeld door masten van lage hoogte te gebruiken en/of met een armatuur waarmee strooilicht naar de omgeving wordt beperkt.

Literatuur

Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis, Leiden.
Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

Boesveld, A. & A. Gmelig Meyling. 2011. Biotoopvoorkeuren van de Platte schijfhoren Anisus vorticulus. Zoekbeeld 2011(1): 10-14.

Creemers, R. & Delft, J. van. (redactie). 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Goverse, E. & G. Timmermans. 2017. Boom- en steenmarters in Groot-Amsterdam. Lutra 60(2) 93-103.

Janssen, J. & Schaminée, J. 2008. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.

Spikmans, F., N. van Kessel, M. Dorenbosch, J. Kranenbarg, J. Bosveld & R. Leuven. 2010. Plaag Risico Analyses van tien exotische vissoorten in Nederland. Rapportnr. 2009-25. Natuurbalans – Limes Divergens, Stichting RAVON, Radboud Universiteit Nijmegen & Stichting Bargerveen, Nijmegen.

Stichting Floron. 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron, Nijmegen.

http://www.libellennet.nl/

http://www.verspreidingsatlas.nl/

http://www.vlindernet.nl/

http://www.vogelatlas.nl

http://www.waarneming.nl

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage – Wettelijk kader

1. Inleiding

De Wet Natuurbescherming is per 1 januari 2017 van kracht en vervangt de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. De informatie hieronder vat de belangrijkste feiten samen met betrekking tot de bescherming van soorten via de Wet natuurbescherming, en is gericht op personen en instanties die te maken krijgen met de wet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en onderhoud. Uitvoering van de wet valt onder de verantwoordelijkheid van de provincies, met uitzondering van grote infrastructurele projecten aan onder meer waterwegen; daarbij blijft de Rijksoverheid het bevoegd gezag. De inhoud van deze samenvatting betreft in eerste instantie de algemeen geldende verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming en in tweede instantie de Zuid-Hollandse context waarin deze verbodsbepalingen moeten worden toegepast. De aanvullende regelgeving rond bescherming van soorten in Natura 2000-gebieden wordt hier slechts kort besproken.

2. Doel van de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt de van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren en natuurgebieden.

3. Beschermingsregimes soorten

In de Wet natuurbescherming zijn drie categorieën soorten onderscheiden met een eigen beschermingsregime en daaraan gekoppelde verbodsbepalingen: vogels, habitatrichtlijnsoorten en overige soorten. Een soort kan niet onder meer dan één van deze regimes vallen. Vogels vallen per definitie onder het regime van de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn betreffen Europese beschermingsregimes waar met de verbodsbepalingen artikel 3.1 en 3.5 in de Wet natuurbescherming in Nederland invulling aan wordt gegeven. Het regime 'andere soorten', artikel 3.10, heeft betrekking op soorten die alleen vallen onder een nationaal beschermingsregime; deze soorten zijn niet vermeld in de Europese richtlijnen. De drie beschermingsregimes met hun verbodsbepalingen zijn hieronder weergegeven.

<u>Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn</u>

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

<u>Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn</u>

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel B, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
   a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
   b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
   c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2. Artikel 3.8 (bepalingen dat ontheffing of vrijstelling kan worden verleend, hier niet uitgebreid besproken), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel B, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
   a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
   b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
   c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
   d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
   e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
   f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
   g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
   h. in het algemeen belang.

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de Bosmuis, de Huisspitsmuis en de Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4. Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgbeginsel (artikel 1.10 en 1.11) opgenomen: de intrinsieke waarde van soorten is vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime. Het is een algemeen geldende fatsoenseis die erop neerkomt dat redelijkerwijs vermijdbare schade aan en verstoring van planten en dieren moet worden voorkomen.

5. Wanneer ontheffing aanvragen?

Wanneer redelijkerwijs kan worden vermoed dat verbodsbepalingen ten gevolge van een voorgenomen activiteit worden overtreden, moet eerst worden bepaald of mitigerende (verzachtende) maatregelen de schade kunnen beperken of tenietdoen zodat het overtreden van het verbod kan worden voorkomen. Wanneer het overtreden van een verbod onvermijdelijk is en er moet worden gecompenseerd voor veroorzaakte schade, dan dient men een ontheffing aan te vragen. Het aanvragen van een ontheffing heeft alleen zin als de functionaliteit van een plangebied voor een beschermde soort voldoende nauwkeurig in beeld is gebracht. Meestal is hier een uitgebreid onderzoek voor nodig waarin rekening wordt gehouden met de seizoensactiviteit van een soort. Dergelijk onderzoek dient aan bepaalde richtlijnen te voldoen op basis waarvan de kwaliteit en volledigheid ervan worden gecontroleerd door de Omgevingsdienst (zie onder). Een randvoorwaarde is daarnaast dat een aanvraag vergezeld dient te gaan van een zogenaamd activiteitenplan.

Hierin moet een initiatiefnemer van een potentieel schadelijke handeling het belang van de voorgenomen activiteit onderbouwen en aangeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen ten gunste van de soort(en) in kwestie worden getroffen.

6. Omgevingsvergunning via gemeente
Wanneer er sprake is van een omgevingsvergunning mogen ontheffingen voor beschermde soorten aanhaken. Bij aanhaken moet de gemeente een volledigheidstoets uitvoeren en verzorgt de gemeente de toetsing door de Provincie. Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Met de aanvraag van een omgevingsvergunning is een wettelijke beslistermijn gemoeid van maximaal 26 weken. De gehele aanvraag verloopt via de gemeente. Voor meer informatie, zie: https://www.omgevingsloket.nl

7. Losse ontheffing via provincie
Wanneer een ontheffing aangevraagd moet worden waarbij geen omgevingsvergunning nodig is, is de beslistermijn 13 weken met maximaal 7 weken verlenging. De gehele aanvraag verloopt via de Provincie. Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk.

8. Gedragscodes
Gedragscodes in het kader van de Wet natuurbescherming worden alleen gemeentelijk of branchebreed opgesteld en dienen te worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken. Bestaande gedragscodes die zijn goedgekeurd onder de Flora- en faunawet zijn, indien nog niet verlopen, nog altijd geldig voor de soorten die onder de Wet natuurbescherming onder één van de drie beschermingsregimes vallen. Voor nieuwe beschermde soorten waarvoor geen mitigerende maatregelen zijn vermeld in gedragscodes zal mogelijk een ontheffing noodzakelijk zijn. Voor soorten die niet (meer) onder een strikt beschermingsregime vallen hoeft niet per se te worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Er moet desalniettemin altijd rekening worden gehouden met de wettelijke zorgplicht.